

ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง เทศบาลนาโหนด อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง

สภาพทั่วไปของ “บ้านเกาะกัง”

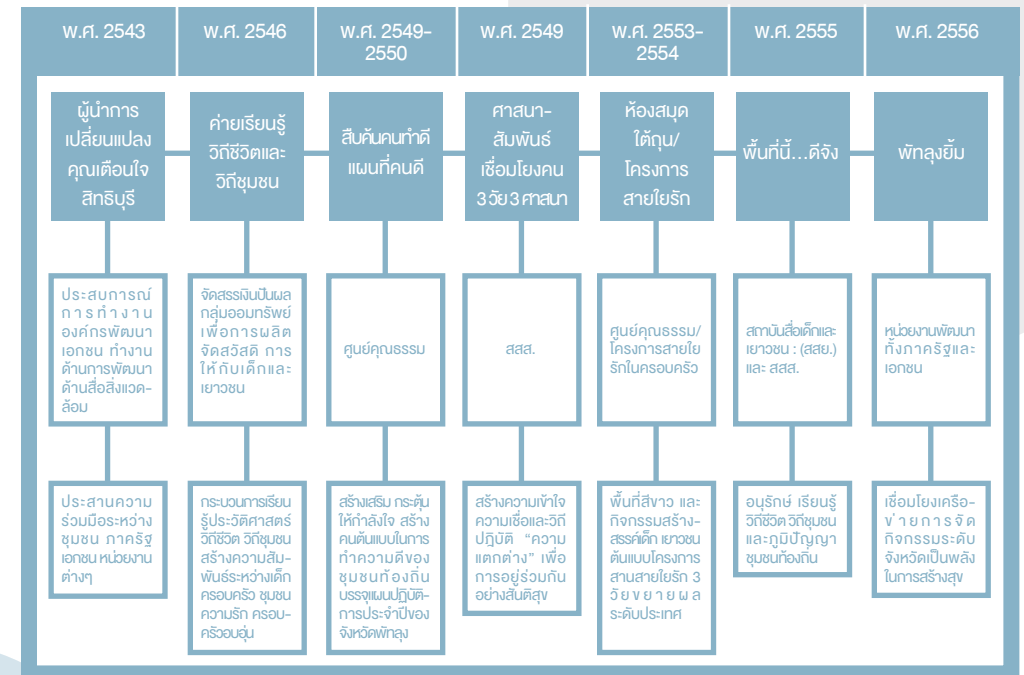
บ้านเกาะกัง หมู่ 5 ตำบลนาโหนด อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากตำบลงหรา อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง ซึ่งต่อมาตำบลงหราหลายกรฐานะเป็นอำเภอองงหราในปัจจุบัน ย้อนอดีตไปประมาณแปดสิบปีที่ผ่านมา ครอบครัวของนายเอียด ชูอักษร เป็นรุ่นแรกที่เข้ามาบุกเบิกตั้งถิ่นฐานจับจองที่ดินทำกินนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2474 ท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องการไ้สุมไพร ไสยศาสตร์ และพิธีกรรม ชาวบ้านรู้จักเรียกว่าแพทยเอียด หลังจากนั้นไม่นาน ก็ได้มีการชวนเพื่อนบ้าน คือตระกูลจันทร์เทพ มาตั้งรกรากเป็นเพื่อนบ้านกันอยู่กัน 2 ครอบครัว และต่อมาก็มีคนอพยพเข้ามา

เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีอาณาเขตดังนี้ กิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านวังปริง หมู่ 8 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศใต้ ติดต่อกับบ้านโคกกว่า หมู่ 7 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านปางช้าง หมู่ 9 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านทุ่งวาด หมู่ 3 ต.คลองเฉลิม อ.งหรา จ.พัทลุง ปัจจุบันมีจำนวนประชากรเพศชาย 352 คน เพศหญิง 350 คนจำนวนครัวเรือน 195 ครัวเรือน เนื่องจากหมู่บ้านมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลักษณะลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนเหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางด้าน

เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนยางสวนผลไม้รับจ้าง ค้าขาย โดยการทำอาชีพเกษตรกรรมอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศ มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนกับฤดูฝน ส่วนวิถีการดำเนินชีวิตมีพื้นฐานมาจากศาสนา ชาวบ้านเกาะกังนับถือศาสนา 3 ศาสนา ประกอบด้วยศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในสวนยางพาราเล็ก ๆ มีแกนนำคือคุณเตือนใจ สิทธิบุรี (ลูกสาวของผู้ที่มานุกเบิกบ้านเกาะกังครั้งแรก) มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ มีลักษณะเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง ฝากันด้วยไม้ไผ่ขัดแตะ ใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือหลากหลาย และเปิดโอกาสให้เด็กมาอ่านหนังสือและทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันเสริมสร้างนิสัยการอ่านให้กับเยาวชนตำบลนาโหนด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กๆ เยาวชน ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ และมีการเรียนรู้วิถีชีวิต วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลจากปัญหายาเสพติด ติดเกม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพบนพื้นฐานความคิดที่ว่า “เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข”

เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข
เปิดพื้นที่ทำกิจกรรม เรียนรู้ สร้างสรรค์ โดยการเชื่อมโยง
เด็ก ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นพลังหนุนเสริม
ห้องสมุดใต้ถุน พื้นที่นี้ ดีจัง... สวนยางยิ้ม พัทลุงยิ้ม

แผนภาพแสดงจังหวัดเกาะศูนย์เรียนรู้ ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง

ประมาณปี พ.ศ. 2543 จังหวัดพัทลุงมีโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณจากโครงการของประเทศออสเตรเลีย คุณวิวัฒน์ หนูมาก เกษนังงานพัฒนาที่ตำบลคูหาใต้ เครือข่ายเก่าแก่เครือข่ายหนึ่งในจังหวัดพัทลุง เป็นผู้

ที่ได้ชักชวนให้คุณเตือนใจ สิทธิบุรี หรือ ป้าป้อมของเด็กๆ ในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน นับเป็นย่างก้าวแรกที่เข้ามาในงานพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์ของบ้านเกาะกังประสบปัญหาต้องยุบเลิกกลุ่มพอดี จึงเกิดความคิดร่วมกันกับคนในชุมชนที่

ต้องการฟื้นฟูกลุ่มออมทรัพย์ นำคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านเกาะกังเข้าร่วมอบรม ในระหว่างการอบรมมีการคุยกับแกนนำแต่ละคนค้นหาแนวทางในการฟื้นฟูกลุ่มและจะต้องกลับมาพัฒนาบ้านของตนเองให้ได้

ค่ายเด็กเรียนรู้วิถีชีวิตและวิถีชุมชน... เชื่อมโยงพลังครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

ปี พ.ศ. 2546 คณะกรรมการกลุ่ม
ออมทรัพย์ ร่วมกันถอดบทเรียน วิเคราะห์
จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค โอกาส ของกลุ่ม
ออมทรัพย์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา
กลุ่มออมทรัพย์ และใช้ข้อมูลต่างๆ มาพูด
คุยกับชาวบ้านที่สนใจทำกลุ่มออมทรัพย์
ให้มาร่วมกลุ่มกันอีกครั้ง กระทั่งเกิดกลุ่ม
ออมทรัพย์หมู่ 11 บ้านต้นไทร กับกลุ่ม
ออมทรัพย์หมู่ 5 บ้านเกาะทัง สองกลุ่มนี้
ทำงานต่อเนื่องมา 2 ปี โดยที่คนทำงาน
ไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีเงินปันผลให้กับ
สมาชิก ต่อมาปีที่ 3 คณะกรรมการมีการ
พูดคุยกันว่า เงินผลประโยชน์จากการทำ
กลุ่มออมทรัพย์ถ้าจะนำมาปันผลให้กับ
สมาชิกจะได้น้อย ดังนั้นคณะกรรมการ
กลุ่มจึงตกลงร่วมกันว่าจะนำเงินปันผลมา
เป็นสวัสดิการชุมชน นำไปสร้างกิจกรรมที่
มีประโยชน์กับเยาวชนในชุมชน เริ่มต้น
จากการจัดค่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่
เพื่อสร้างการเรียนรู้ และสร้างความ
สัมพันธ์อันดีระหว่างคน 3 วัย 3 ศาสนา
ในชุมชน ดังนั้นจึงเกิดค่ายให้กับเด็กชื่อว่า
“ค่ายเรียนรู้วิถีชีวิตตนเอง” โดยใช้ระยะ
เวลาภายในวันเดียว มีการพาเด็กไปยังจุด
เรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เช่น สวนสมุนไพร
สวนสมรมย์ วัด การทำกิจกรรมในปีแรก
ตั้งเป้าหมายไว้ 60 คน แต่มีเด็กมาเข้าร่วม
กิจกรรม 162 คน มีครูตา ซึ่งเป็นคนมา
ช่วยเหลือในช่วงนั้น

ปีต่อมากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิตได้มีการจัดสรรผลกำไรมาเป็นการจัด
สวัสดิการสร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชน
บ้านเกาะทัง และตำบลนาโหนด ปรับการ
จัดค่ายแบบวันเดียวเป็นแบบค้างคืนเพื่อให้
เด็กเรียนรู้วิถีชุมชนตามคำขวัญของตำบล
คือ “เห็ดทอดนาโหนด รุ่งโรจน์ยางพารา
หวานบัวตะการตา เลื่องลือชาข้าวเล็บนก
มรดกเขาหลักโค” เพื่อให้เด็กที่เข้าค่าย
34

เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และศักยภาพของ
ชุมชน การเข้าค่ายเด็กมีครูของศูนย์เด็กเล็ก
เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยดูแล มีผู้ปกครองที่มี
รถทำหน้าที่รับส่งพาเด็กไปเข้าค่าย และได้
ได้รับความร่วมมือจากตำรวจตระเวนชายแดน
สนับสนุนที่พัก ให้เด็กพักค้างคืนที่ศูนย์
ปฏิบัติธรรมพยุหะบาว มีเด็กเข้าร่วม
กิจกรรมประมาณ 300 คน กิจกรรมที่
สำคัญในการเข้าค่ายคือ พาเด็กลงศึกษา
วิถีชุมชนเพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องราวดี ๆ ของ
แต่ละหมู่บ้าน หลังจากเรียนรู้แล้วแต่ละ
หมู่บ้านก็จะจัดอาหารมาเลี้ยงเด็ก ๆ
ผลจากการเข้าค่ายทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้
ที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเริ่มที่จะ
ร่วมกันพัฒนาพยุหะบาว เด็กและผู้
ปกครองตื่นตัวและเห็นความสำคัญของ
การจัดค่ายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้วิถี
ชุมชน จากจุดเริ่มต้นของการจัดทำค่าย
เด็กเพื่อเชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนาในการ
สร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ทำให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้าง
สุขบ้านเกาะทัง

ประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ภายนอก...เชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนา สร้างกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ สู่ปีที่ 3

ประมาณ พ.ศ. 2549 มีการพัฒนา
ยกระดับกิจกรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนทำ
กิจกรรมร่วมกัน คือ “กิจกรรมสืบค้นคนทำดี
แผนที่คนดี” การทำกิจกรรมครั้งนี้ศูนย์การ
เรียนรู้ได้รับงบประมาณจากศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน) ในการทำกิจกรรมครั้งนี้
มีการขยายกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม
ทำให้เกิดเครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกัน 5
ตำบลได้แก่ ตำบลเกาะหมาก ตำบล
ตำนาน ตำบลศรีนรินทร์ ตำบลนาโหนด
และตำบลลำสินธุ์ พร้อมกับการขยาย
งานการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอาสาสมัคร
สาธารณสุข (อสม.) ซึ่งมีทั้งหมด 91 คน
ในการขับเคลื่อนงานเรื่อง “อาหารสุขภาพ
ในชุมชน” วิธีการคือ กลุ่มอสม.แต่ละ

หมู่บ้านจะร่วมกันสำรวจผักพื้นบ้านใน
ชุมชน และมีหมอลสมุนไพรมีผู้ให้ข้อมูล
เกี่ยวกับประโยชน์และสรรพคุณของพืชผัก
แต่ละชนิดว่าสามารถทำอาหารอะไรได้บ้าง
ร่วมกันประเมินว่าเป็นผักหายากของชุมชน
หรือไม่ จากนั้นนำผักแต่ละชนิดมาสรุป
ร่วมกันว่าสามารถทำเป็นเมนูอาหารได้กี่
ชนิด ผลการสำรวจพบผักประมาณ 200
กว่าชนิด และนำข้อมูลมาเผยแพร่ในชุมชน
ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากพืชผักต่างๆ
ในชุมชนจากนั้นชาวบ้านเกิดการเปลี่ยน
พฤติกรรม คือ การปลูกผักจะลดการใช้ปุ๋ย
เคมีลง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้น คนเริ่มปลูก
ผักเพิ่มขึ้นเปลี่ยนพฤติกรรมมากินผักมาก
ขึ้น จนกระทั่งความสำเร็จที่เห็นเป็นรูป
ธรรมคือ โรงพยาบาลสั่งซื้อผักจากชุมชน
ไปใช้เป็นวัตถุดิบให้กับผู้ป่วยในโรง
พยาบาล อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความ
สัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้สูงอายุใน
ชุมชน

ต่อมาปี พ.ศ. 2550 ศูนย์เรียนรู้
ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง ทำงาน
ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
เรื่องของแผนที่คนดี เพื่อสืบค้นความดี 80
คน 80 ความดี โดยมีภาคีพัฒนาทำร่วม
กันคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
และกศน. มีคน 3 วัยในชุมชนมาร่วมกัน
ทำกิจกรรม ได้แก่ เด็ก อสม. และผู้สูงอายุ
ร่วมกันกำหนดเงื่อนไขของคนดีที่จะสืบค้น
ในชุมชน เช่น เป็นคนที่มีจิตอาสา มีความ
รู้เรื่องสมุนไพร เป็นครูนอกระบบหรือครู
ภูมิปัญญา มีแนวทางการใช้ชีวิตแบบ
เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อกำหนดเงื่อนไขแล้ว
จึงดำเนินการสืบค้นคนดี เมื่อสืบค้น
แล้วเสร็จ ก็จัดงานเชิดชูคนดีและเชิญผู้ว่า
ราชการจังหวัดมามอบประกาศนียบัตร
ยกย่องคนดี สถานที่ใช้จัดกิจกรรมที่
พยุหะบาว มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 3,000
คน ซึ่งกิจกรรมนี้เกิดการขยายผลไปใน
ระดับจังหวัด เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัด
เห็นว่านี่เป็นเรื่องที่ดี น่าสนใจและควรขยาย

ผลให้เกิดคนดีทั่วทั้งจังหวัดพัทลุง โดย
บรรจุเข้าเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีใน
ระดับจังหวัด

ต่อมามีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน
ชุมชน เรื่องปัญหาการแบ่งแยกศาสนา
พุทธกับมุสลิมในชุมชน ในขณะนั้นศูนย์
คุณธรรม (องค์การมหาชน) กำลังทำงาน
เรื่องศาสนิกสัมพันธ์ คุณเตือนใจ สิทธิบุรี
รับทราบข้อมูลและเห็นตัวอย่างการทำ
กิจกรรม จึงประยุกต์นำเอาความรู้จากการ
ทำโครงการศาสนสัมพันธ์สร้างสุขในชุมชน
เชื่อมกับโรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) ใช้
กิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์จากการบริโภค
เรื่องการเล่นพื้นบ้าน และกิจกรรมที่
สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กๆ ร่วมกัน และ
การให้ความรู้เรื่องของศาสนาแต่ละศาสนา
เบื้องต้น เรียนรู้พิธีกรรม วิถีชีวิตของแต่ละ
ศาสนา เน้น “เรียน กิน เล่น เป็นการสร้าง
สุข” ซึ่งโครงการดังกล่าวได้รับการ
สนับสนุนจาก สสส. ในช่วงแรกของการ
ดำเนินงานให้พื้นที่ของศูนย์เด็กเล็กบ้าน
เกาะทัง เป็นศูนย์ประสานงานและจัด
กิจกรรมต่างๆ ให้กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ
ในการเชื่อมโยงสู่ความเข้าใจและอยู่ร่วม
กันของชาวพุทธและมุสลิม เช่น กิจกรรม
ผักพื้นบ้าน กิจกรรมศาสนสัมพันธ์ถวญ
แพร่สร้างความเข้าใจทั้งศาสนาพุทธและ
ศาสนาอิสลาม

ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน...ห้องสมุดมีชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ เชื่อมโยงจากเด็ก สู่ผู้สูงอายุ

คุณเตือนใจ สิทธิบุรี : “การทำกิจกรรม
ต่างๆ ตอนนั้นก็ไปใช้ใต้ถุนอนามัย ใช้ลาน
วัดทำกิจกรรม แต่งานมันเยอะก็เลยปรับ
มาทำที่บ้านที่เป็นสวนยาง เพราะพื้นที่
กว้าง ใช้ใต้ถุนบ้านนี่ละเป็นลานเล่นให้กับ
เด็ก ๆ ที่ทำกิจกรรม แล้วก็เริ่มมาจับเรื่อง
เด็กเป็นหลัก รวมทั้งหลังช่วงการปันผล
ประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์ที่ป่าป้อมร่วม
ดำเนินงานอยู่นั้น ได้แลกเปลี่ยนและตกลง

ร่วมกันว่าจะนำเงินปันผลที่ปกติจะแบ่งให้
แก่สมาชิกเป็นจำนวนเงินเท่าๆ กันนั้นไป
สร้างกิจกรรมการจัดค่ายเด็กและเยาวชน
ในพื้นที่แทน เพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคน 3 วัย 3
ศาสนา ในชุมชนจึงกลายเป็นศูนย์เรียนรู้
ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง”

ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2554 มีการ
ขยายกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์สู่ “ห้องสมุด
ใต้ถุนบ้าน” เนื่องจากในช่วงทำกิจกรรม
ต่างๆ ตามโครงการศาสนสัมพันธ์ใช้
กุศโลบายชวนเด็กมาเล่นที่บ้าน เมื่อถึง
เวลาเรียนก็ไปเรียนที่โบสถ์ ที่วัด ที่มีสไลด์
เมื่อถึงเวลาเล่นก็มาเล่นที่บ้านในสวนยาง
เมื่อเล่นที่บ้านก็จะมีหนังสือให้อ่าน เด็ก
สนใจอ่านหนังสือที่มีอยู่เพิ่มขึ้น ในระยะต่อ
มาจึงมีความคิดว่าควรจะมีการทำห้อง

สมุดให้มีหนังสือที่หลากหลายให้เด็กได้
อ่าน จึงมีการประสานกับ กศน. ทำให้ได้
รับการสนับสนุนหนังสือเข้าห้องสมุด
นอกจากนี้ยังมีการประสานงาน ทหรือกับ
ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และจัด
ทำโครงการห้องสมุดใต้ถุน การดำเนิน
โครงการห้องสมุดใต้ถุนได้รับการสนับสนุน
จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กโดย
ต้องมีการพาเด็กไปศึกษาดูงานและเพิ่ม
เติมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำห้องสมุด
โดยไปพักค้างที่ทะเลน้อยประมาณ 200 คน
กิจกรรมที่ทำคือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
เรื่องการอ่าน ให้เด็กเขียนห้องสมุดในฝัน
เพื่อวางแผนร่วมกันสร้างห้องสมุด มี
กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้โดยให้เด็ก
เลือกหนังสือที่ตนเองอยากอ่านตาม
รายการชื่อหนังสือ เมื่อเด็กอ่านหนังสือจะ
ต้องมีบันทึกหลังการอ่าน ให้ผู้ปกครองลง
ลายมือชื่อรับทราบ ให้เด็กอ่านและสรุป
การเรียนรู้ว่าอ่านแล้วได้อะไร ห้องสมุด
ใต้ถุนบ้านจึงเสมือนเป็นห้องสมุดมีชีวิต
เด็ก ๆ ได้อ่านหนังสือที่สอดคล้องกับวัย
และความต้องการ อ่านแล้วออกไปเป็น
ห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการผู้สูงอายุ หรือคน
ด้อยโอกาสในชุมชน

หนังสือและสื่อต่างๆ ในห้องสมุด ใต้ถุนบ้าน ต้องสอดคล้องกับวัยและความ ต้องการ อ่านแล้วเด็กๆ สามารถออกไป เป็นห้องสมุดเคลื่อนที่หรือห้องสมุดมีชีวิต แก่ชุมชนได้ ทั้งนี้ ยังให้บริการผู้สูงอายุ หรือคนด้อยโอกาสในชุมชน ทุกอย่างที่มี ใต้ถุนบ้าน รอบใต้ถุนบ้าน สามารถใช้เป็น สื่อเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการฟื้นฟูสื่อ พื้นบ้าน “มโนราห์” ให้กับมามีชีวิตอีกครั้ง รวมทั้งฟื้นฟูการทำขนมพื้นบ้าน อาหาร ท้องถิ่น การละเล่นถิ่นไทยได้ ให้คงอยู่กับ ชุมชนต่อไป ต่อมาปีที่ 2 มีการเชื่อมโยง การทำกิจกรรมของห้องสมุดใต้ถุน ไปที่ โรงเรียน ชวนโรงเรียนวางแผนเรื่องการ สร้างนิสัยรักการอ่านและทำโครงการ ย่อยๆ เพื่อไปจัดการตัวเองในการพัฒนา ห้องสมุดของตนเอง ร่วมกันเป็นเครือข่าย รักการอ่าน กิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่าน เช่น กิจกรรมเล่านิทานและทายปัญหาในช่วง เวลาพักเที่ยง พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ เด็กว่า หากตอบปัญหาชิงรางวัลก็จะได้รับใบประกาศและรางวัล นอกจากนี้ยังมี ห้องสมุดตู้เย็นที่โรงเรียนบ้านต้นไทร เนื่องจากคนในชุมชนนำตู้เย็นที่เสียแล้วมา ให้โรงเรียน โรงเรียนจึงนำมาทำห้องสมุด ตู้เย็น ติดป้ายว่าตู้ปัญญา และมีมุมหนังสือ ร่วมด้วย เด็กนักเรียนชอบมาก จึงขยาย จากโรงเรียนมาสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้าน ต้นไทร มีห้องสมุดตู้เย็น มีการนำหนังสือ การ์ตูน หนังสือนิทานมาไว้ในตู้เย็น พอเด็ก ว่างวางกระเป๋าก็ได้รับเปิดตู้เย็นหยิบหนังสือ มาอ่าน เป็นการทำให้เด็กสนใจการอ่าน เพิ่มขึ้น

ในอนาคตทางศูนย์ฯ จะขยาย กิจกรรมเพิ่มเติม โดยการนำเอาความรู้ จากชุมชนที่มีอย่างหลากหลาย อาทิ 36

การแกะสลักหยวกกล้วย เทคนิคการร้อย ลูกปัด การแกะรูปหนังตะลุง หรือความรู้ อื่นๆ นำมา让孩子และเยาวชนได้ช่วยกัน ดำเนินการ สืบค้น เสาะหา เรียนรู้ ทดลอง และปฏิบัติจริง จัดทำเป็นสื่อเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง หนังสือทำมือ หนังสือ ฯลฯ จากนั้น ให้เด็กๆ นำผลงานที่ผลิตได้มาแลกเปลี่ยน กัน โดยมีผู้รู้มาช่วยเติมเต็มเรื่องราวที่ผ่านการบอกเล่าของเด็กๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ จะ กลายเป็นชุดองค์ความรู้ ที่จะคงอยู่ในห้อง สมุดใต้ถุนต่อไป

ปัจจุบันบริเวณใต้ถุนบ้านของคุณ เตือนใจ สิทธิบุรี เป็นห้องสมุดของชุมชนที่มีชีวิต เป็นแหล่งเรียนรู้ และทำกิจกรรม ยามว่างของเด็ก เยาวชน และคนในชุมชน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนทั้ง โครงการปิดเทอม เปิดตา เปิดใจ กับการ ละเล่นพื้นฐานลานสร้างสุข โครงการปิด เทอม เปิดตา เปิดใจ กับขนมพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น โครงการศาสนสัมพันธ์กับ การสร้างสุขในชุมชน โครงการมโนราห์ เรียน ร้อง ร้อย รำ สื่อสร้างสุข ฯลฯ โดย เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน เชื่อมโยงคน 3 วัย ทั้งเด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อสร้าง ความรักความอบอุ่นในชุมชน เพื่อเป็น เกราะป้องกันปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้น และค่อยๆ กลายเป็น “สวนยางยิ้ม” ใน ที่สุด

คุณเตือนใจ สิทธิบุรี ได้กล่าวว่า “ห้องสมุดใต้ถุนบ้านนั้นกลายเป็นพื้นที่เสรี ที่เด็กๆ อยากจะทำกิจกรรมอะไรก็ได้มา ใช้ พื้นที่นี้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการวาดรูป การ อ่านหนังสือ การเล่นเกม หรืออาหารการ กินต่างๆ ที่มีให้ จุดศูนย์รวมของเด็กใน

ตำบลนาโหนด คือ “บ้านป่าป้อม” ถึงแม้ว่าบางครั้งเจ้าของบ้านไม่อยู่บ้าน เด็กๆ ก็สามารถที่จะแวะเวียนมายังบ้าน ป่าป้อมได้ตลอดเวลา จุดเด่นที่สำคัญคือ เด็กได้รับความรักและกำลังใจจากเจ้าของ บ้าน ได้แสดงออกตามความต้องการของ ตนเอง มีอิสระในการคิดและได้ทำในสิ่งที่ ตนเองคิดทำให้ใต้ถุนบ้านแห่งนี้เป็นที่ที่มีความสุขและเป็นพื้นที่ที่เด็กๆ รู้จักกันทั้งนา โหนดอีกทั้งเป็นพื้นที่สีขาวที่ผู้ปกครอง ให้การสนับสนุนที่ลูกของตนเองจะมาทำ กิจกรรมที่นี่ และพร้อมที่จะมาร่วมทำ กิจกรรมกับลูกหากมีเวลาว่าง ทำให้ห้อง สมุดใต้ถุนบ้านไม่ใช่ว่าพื้นที่ของเด็กแต่ เป็นพื้นที่ของครอบครัวอีกด้วย ความ สำเร็จของห้องสมุดใต้ถุนบ้านนั้นคือความ สุขของเด็กๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่ผลต่อ เนื่องที่เป็นความสำเร็จในระดับสังคมนั้น คือ พระเจ้าทรงเดชเอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาฯ ได้ทรงลงพื้นที่มาดูเรื่อง อาหารพื้นบ้านในโครงการของสายใยรัก และรัฐมนตรีก็ยังลงพื้นที่มาดูห้องสมุด ใต้ถุนบ้าน”

“เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดหัวหมอน เป็นเด็กมัธยม ค่อนข้างเกร ภาพลักษณ์ เด็กเป็นอย่งนั้นแต่เด็ก เมื่อมาอยู่กับเรา ตรงนี้เขาจะเปลี่ยนไปเลย อย่างเช่น เจ้า ตูม เป็นเด็กเกรมากเลยนะ แต่ทำมาตูม มาอยู่ที่นี่ มานอนกับเพื่อน มาวาดรูป นื่องเพชร ตัวขนาดตึกมานอนคว่ำอยู่ที่นี้ แม่เขามาเห็นร้องไห้เลยนะ มาเห็นเพชร นอนวาดรูปที่นี่ ถามเขาว่าร้องไห้ทำไม เขา บอกว่าไม่คิดว่าลูกจะมาอยู่ที่นี่แล้วมีความสุข เด็กเกรเมื่ออยู่ข้างนอกจะเปลี่ยน บทบาทเลยถ้ามาอยู่ที่นี่ อย่างเช่นหมูน้อย เป็นเด็กบกพร่องทางการอ่าน แต่ถ้าถาม

หมูน้อยว่า หนังสือเล่มไหนวางอยู่ตรงไหน ทำไมเขาหาเจอ เขาอ่านไม่ได้แต่เขาอาศัย ความจำ สิ่งที่เขาทำได้ก็คือ วาดรูปได้สวย มาก เขาไปดูหนังตำนานสมเด็จพระนเรศวรฯ เขากลับมาวาดรูปให้ป่าป้อมดู ป่าป้อมก็ให้ กำลังใจชมว่าวาดรูปได้สวย”

คุณวิวัฒน์ หนูมาก : “เราจะตอบแทน เด็กนะ คือ เจ้าของบ้านมีความโอปอ้อม อารี มีน้ำใจ เป็นกันเอง ไม่หยวนกับเด็ก คือพูดดี อย่างลูกผมนี้ถ้าป้อมพูดเขาจะฟัง แต่ถ้าผมพูดเขาจะต้องคิดก่อน ป้อมนี้เขา จะมีเสน่ห์กับเด็ก อย่างเด็กบ้านผมนี้เขายัง นึกถึงป่าป้อม อยากจะมามีบ้านป่าป้อมอีก คือป้อมเขาเข้าใจเด็ก กิจกรรมหลักของที่นี่ คือ การทำกิจกรรมอะไรก็ได้ที่ผ่อนคลาย สำหรับเด็กๆ เนื่องจากเด็กมาจะได้เล่นจะ ได้กิน มีอุปกรณ์ไว้ให้ทำกับข้าวกิน มีของ เล่น มีหนังสือให้อ่าน มีภาพให้ระบายสี สุดท้ายก่อนไปจากที่บ้านก็มีกาออกกัน ขยายผลจากห้องสมุดใต้ถุนบ้านมาสู่ ชุมชน”

“พื้นที่นี้ดีจัง... เรียบรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างความสุขร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ ปกครอง ชุมชน”

จากการที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวน สร้างสุขบ้านเกาะทัง เป็นพื้นที่สีขาว ที่เปิด โอกาสให้เด็กๆ ครอบครัว ชุมชน มาร่วม กันทำกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2555 จึงมีการเชื่อมโยงประสานงานกับ สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน สสย. ภายใต้ การสนับสนุนของ สสส. ร่วมกันจัดทำ โครงการ “พื้นที่นี้...ดีจัง” ซึ่งบ้านเกาะทัง ได้ดำเนินการโครงการ โดยมีศูนย์พัฒนา เด็กเล็กในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการหลัก และ มาใช้พื้นที่ของศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้าง

สุขบ้านเกาะทัง ในการจัดกิจกรรม สำหรับ รูปแบบของพื้นที่นี้ดีจังที่ผ่านมาเน้น เป็นการจัดงานโดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น สอนให้เด็กทำขนมพื้นบ้าน กิจกรรม กลางแจ้ง เช่น ม้าก้านกล้วย เดินกะลา ปิดตาตีหม้อ การระบายสีภาพ การฉีกปะ กระดาษร่วมกับผู้ปกครอง เป็นพื้นที่ที่ให้ เด็ก ผู้ปกครอง และครูได้ร่วมกันทำ กิจกรรมอย่างมีความสุข และร่วมสร้าง ความผูกพันระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง ชุมชนกับโรงเรียนศูนย์เด็กเล็กแต่ละพื้นที่ที่มี การทำกิจกรรมในโครงการพื้นที่...นี้ดีจัง ทุกศูนย์ แต่กิจกรรมที่ดำเนินการกับเด็ก อาจต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละ ศูนย์ อาจจะเป็นการละเล่นที่เป็นการ สืบสานประเพณี เช่น การรำมโนราห์ การ เชิดหนังตะลุง และจากการทำกิจกรรมนี้ มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองของเด็กว่า ควรมีการทำกิจกรรมอย่างนี้ในช่วงเวลา ของวันเด็กด้วยเพราะเป็นกิจกรรมที่ สามารถสร้างความสุขให้กับเด็กได้

พื้นที่...นี้ดีจัง จากสวนยางยิ้มขยาย ผลสู่พัทลุง

หลังจากที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวน สร้างสุขบ้านเกาะทัง เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของภาคพื้นที่สร้างสรรค์ หรือที่เรียกกันว่า “พื้นที่นี้...ดีจัง” คุณเตือนใจ สิทธิบุรี ก็ทำ กิจกรรมร่วมกับโรงเรียน วัด อนามัย หลัง จากนั้นก็ขยายแนวคิดการสร้างพื้นที่สร้าง- สร้างดีสู่หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง จากแนวคิดที่จะขยายงาน จึงเกิด งานระดับจังหวัด “พัทลุงยิ้ม” ขึ้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ณ สวนสาธารณะ เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา พัทลุง เป็นเวที ให้คนที่มีแนวคิดคล้ายกันมาพบกัน

คุณเตือนใจ สิทธิบุรี เล่าว่า “ตอนแรกที่จะทำในเมืองก็กังวลบ้าง เพราะใช้พลังเยอะและมีเงื่อนไขไม่น้อยที่เดียว แต่ก็อุ่นใจเพราะเรามีเครือข่าย พื้นที่...นี้ดีจัง ในตำบลต่างๆ ที่เราไปร่วม ทำกิจกรรมไว้แล้ว พอเริ่มลงมือทำก็มีการ ขยายกลุ่ม ทุกคนร่วมจัด คนที่มาช่วย เรียนรู้ มีทั้งโจง เรียน ชุมชน ที่สำคัญก็คือคนขาดพื้นที่แบบนี้ ไม่เคยมีกิจกรรม ให้เด็กๆ และครอบครัวได้ทำร่วมกัน พอ เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเราแล้วคำตอบคือ มันใช่สิ่งที่เขาค้นหาอยู่”

ภาคร่วมจัดงานครั้งนี้มีทั้งศูนย์การ ศึกษาออกโรงเรียนเมือง ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนตำบล สถาบันครอบครัวเข้ม แข็งพัทลุง และทีมงานชุมทางเขียนด้วย แสง และเพื่อนเครือข่ายชุมชน ภายในงาน มีการแสดงและการละเล่นต่างๆ เช่น ลิเก ฮูลู จ.พัทลุง ละครใบ้ จากกลุ่มมาทยา จ.กระบี่ Orchestra โรงเรียนสตรีพัทลุง ละครสร้างสรรค์ จากกลุ่มข้าวย่าละครเร่ จ.ปัตตานี ทุนเงา กลุ่มลูกขุนน้ำ จ.นครศรีธรรมราช วงดนตรี วงโยป แฟมลี ชุมกิจกรรมตามรอยขนมพื้นบ้าน อาหาร ท้องถิ่น จ.พัทลุง ดุ๊กแกับรัก เข้มกลัดขึ้น เดียวในโลก ผ้ามัดย้อมเก็บสุข เพ้นท์สีก้อน หิน-ผ้าบาติก กังหันความรู้ ว่าไทย ทีวีชุมชน ศรชัย ศิลปะงูโจว ตุ๊กตาปูนปลาสเตอร์ ขวนน้องกินผัก ไปสวรรค์เดินทางของกลุ่ม ศิลปินเขียนด้วยแสง การร้อยลูกปัดหลากสี โม่บายดินเผา มีการส่งเสริมการอ่าน การ เล่านิทานพื้นเมือง นิทานทุ่งชา ของเล่น เดินทาง นวดแลกเล่า นิทานมีชีวิต ฯลฯ

นอกจากนี้ คุณเตือนใจ สิทธิบุรี ยังได้กล่าวเสริมว่า “เราได้คุยกับเพื่อนใหม่ สิ่งที่เราได้รับกลับมามันเป็นบวกทำให้คน

ทำงานได้คิดได้วางแผนต่อว่าจะทำอะไร ต่อ แล้วในงานนี้ทำให้เราได้เพื่อนใหม่ ทั้งนักพัฒนารุ่นใหม่ เครือข่ายศิลปิน เมื่อถึงเวลาที่เราจะต้องคุยกัน จะร่วมกันทำเรื่องดีๆ เหล่านี้ต่อ เขาก็จะแสวงหาเพื่อนเราเองก็ต้องการเพื่อน มันจึงลงตัวพอดี พอเขาเห็นกิจกรรมที่เราทำ เขาก็อยากทำงานกับเรา ถ้าใครจะทำงานกับพื้นที่มาเลย ไม่ต้องคอยหลายวัน นัดแล้วลงมือทำงานร่วมกันเลย”

“การจัดงานครั้งนี้ได้มากกว่าเป้าที่เราตั้งไว้มาก มากกว่าที่เราคิดไว้อีก เป้าหมายงานในครั้งนี้นี้ที่ตั้งไว้เดิมแค่ชวนเพื่อนเครือข่ายเยี่ยมในพัทลุงที่เราเคยเยี่ยมสัณจรไปด้วยกัน มาพบ มารวมกัน มาแลกเปลี่ยนกัน โดยจะชวนกลุ่มเรียนรู้ในพื้นที่เยี่ยมสัณจรมาเรียนรู้ร่วมกันเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาที่จะจัดงานจริงๆ ทางทีมงานมาคุยกันเพื่อเตรียมงาน เราชวนเพื่อนกลุ่มใหม่มาด้วย ก็เกิดการเพื่อนชวนเพื่อน 38

ทำให้ในงานมีความหลากหลายทั้งบนเวทีและในลานเล่น ลานแบ่งปัน”

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง : บริหารจัดการตามวิถีชุมชน

การบริหารจัดการ วิธีการทำงาน ให้กระบวนการมีส่วนร่วม วิถีชีวิตประจำวัน พูดคุยกัน กินข้าวด้วยกัน พบปะพูดคุยกัน ตามสถานที่ต่างๆ คนทำงานไม่มีการจัดโครงสร้างที่เป็นทางการแต่เป็นการทำงานในรูปแบบของทีมงาน การทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการคิดและระดมสมองร่วมกันกำหนดจัดทีมทำงานในการแบ่งบทบาทหน้าที่ทำงาน การกิจกรรมไม่ได้มีการวางแผนตามปีงบประมาณเหมือนเช่นงานราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ แต่ทำกันไปคิดกันไปตามสภาพปัญหาที่เจอหรือตามสถานการณ์ในช่วงนั้นๆ การทำงานในชุมชนจะไม่มีวิธีการหรือการกำหนดกฎกติกาหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เป็นการร่วมทำงานด้วยกันอย่างเต็มใจและสมัครใจ โดยใช้วิธีการการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เสียงตามสาย โทรศัพท์ ทำหนังสือเชิญ หรือบอกเล่ากันด้วยปากต่อปาก จากความสำเร็จของเกาะกังที่คุณเตือนใจเรียกว่า เกาะกัง โมเดลนั้นมีการขยายผลวิธีการไปใช้ยังหมู่บ้านสายไทรรักแห่งครอบครัวที่นาปะขอ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง และต่อไปห้องสมุดใต้ถุนบ้าน หรือหมู่บ้านสายไทรรักของเกาะกังซึ่งจะไม่ได้มีอยู่ที่เกาะกังทีเดียว รูปแบบนี้จะไปเกิดที่อื่นด้วยทั่วประเทศ เนื่องจากโครงการนี้สนใจความเป็นเกาะกัง ความเป็นห้องสมุดใต้ถุนบ้าน และสนใจกิจกรรมศาสนสัมพันธ์

ทีมงานที่ทำงานด้วยกัน มี 2 แบบ คือ เพื่อนในชุมชน เป็นทีมที่ช่วยกันทำงาน

ใครว่างก็มาช่วยกันทำงาน ส่วนอีกทีมแบบที่สอง คือ ทีม เครือข่าย หน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานร่วมกัน การทำงานของที่นี่คือคุยกันได้ทุกเรื่องไม่ใช่คุยกันแต่เรื่องงานเพียงอย่างเดียว คนทำงานมีความเป็นกันเอง ทุกคนในแต่ละเครือข่ายมีความเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อนศูนย์เด็กเล็กก็เช่นเดียวกัน มาช่วยงานทุกครั้ง มาก่อนกลับทีหลัง ทุกคนเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้ชุมชนและเด็ก ๆ ในชุมชนมีความสุข มีกลไกที่ไม่ผูกมัดใครเป็นพิเศษ

เยาวชนพัฒนา ชุมชนร่มเย็น เน้นความยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศาสนสัมพันธ์ที่แก้ไขปัญหาระหว่างเด็กไทย พุทธ มุสลิม ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักกันมากขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นเพื่อน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดการยอมรับความคิดเห็นและยอมรับงานของผู้อื่น เด็กในชุมชนต้องการพื้นที่ที่สร้างความสุขให้กับตนเองตามวัยและต้องการความรักและการสัมผัสจากคนที่เขาคิดว่าเขาไว้วางใจได้และมีความรักให้เขา อาจจะแสดงออกโดยการกอดหรือพูดให้กำลังใจ ซึ่งบางครั้งเด็กไม่ได้รับจากผู้ปกครองของตนเอง

สานเครือข่ายสร้างสังคมยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง มีการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลาย และมีการทำงานร่วมกับหลายๆ หน่วยงานทั้งในพื้นที่และกับองค์กรหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมต่างๆ สามารถเชื่อมโยง

กันได้ทั้งในรูปแบบของกิจกรรม คน และงบประมาณ โดยมีภาคีเครือข่ายต่างๆ ภายในพื้นที่ อันได้แก่ โรงเรียนและชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโหนด ศูนย์การศึกษาเอกชนโรงเรียนจังหวัดพัทลุง (กศน.) หน่วยงานภาคีท้องถิ่น อบจ./อบต. ดังนั้นการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคาจร่วมของชุมชนมักจะมีทางออกเสมอ อีกทั้งยังมีหน่วยงานองค์กรอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นต้น จุดแข็งของที่นี่คือ การมีทีมที่เข้มแข็งและมีความถนัดที่สามารถต่อยอดความสำเร็จได้ มีเครือข่ายต่างๆ และมีทุนทางสังคมอื่นๆ ที่มีค่ามากกว่าเงิน เป็นเบื้องหลังของความสำเร็จที่สำคัญ ผลสำเร็จที่ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจคือ เด็กและผู้ปกครองมีความสุข การทำกิจกรรมทุกครั้ง ทั้งศูนย์เด็กเล็ก บุคลากรในโรงเรียน มาอยู่ด้วยช่วยงานกันตั้งแต่เริ่มงานจนจบงาน นี่คือนี่สิ่งที่เป็นกำลังใจที่ทำให้ทีมงานสามารถทำงานต่อไปได้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม่มีทุนสนับสนุน แต่มีความคิดที่เป็นระบบ และมีกำลังหลักคือทีม อสม. ที่มีความเข้มแข็ง

สิ่งที่ศูนย์ฯ จะทำต่อไปในอนาคตระยะแรกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนจะดำเนินงานต่อเนื่องกับศูนย์คุณธรรม โดยการเชื่อมโยงในส่วนของการทำกิจกรรมและขอการสนับสนุนงบประมาณจากทาง สสส. ดำเนินการแผนสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน ที่มีการทำงานในประเด็นของเด็กและเยาวชน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนบ้านต้นไทร

ซึ่งได้มีการหารือเบื้องต้นที่จะดำเนินการต่อเนื่อง หนึ่งตระกูล และจะมีการเชื่อมโยงงานกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความภูมิใจในบ้านของเรา

- สามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆ สำหรับโครงการในรูปแบบคล้ายกัน เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่สามารถเชื่อมกับพื้นที่อื่นๆ ได้
- เด็กในชุมชนมีความกล้าแสดงออกและมีความเป็นผู้นำมากขึ้น เช่น น้องหนูแดง นักเรียนโรงเรียนบ้านหัวหมอน มาทำกิจกรรมกับห้องสมุดใต้ถุนบ้านตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนปัจจุบันเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตอนนี้น้องสามารถเป็นทีมวิทยากรกระบวนการในการจัดกิจกรรมเด็ก จัดกิจกรรมสันทนาการให้เด็กร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ปูนซีเมนต์

- เกิดพื้นที่ดีนี้...ดีจริงในทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กมีความสุข ผู้ปกครองมีความสุข
- แก่นนำในพื้นที่คือคุณเตือนใจ เป็นคนที่รู้จักการให้ เป็นผู้ให้ เสียสละ เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ ทำให้คนในพื้นที่เกิดความศรัทธา พร้อมที่จะร่วมทำงานไปด้วยกัน

ปัญหาใหญ่ที่ยังแก้ไขไม่ลงตัว

เมื่อชุมชนเป็นคนทำงาน กลุ่มคนที่ทำงานไม่ได้มีการจัดโครงสร้างการทำงานที่เป็นทางการ ดังนั้นปัญหาใหญ่ที่มักจะเจอเสมอ คือ การขอเอกสารประกอบ

ต่างๆ ของกลุ่มที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มหรือการเป็นนิติบุคคล เช่น ใบรับรองมาตรฐานในการจัดทำห้องสมุด เมื่อเป็นห้องสมุดต้องมีบรรณารักษ์ ต้องมีองค์ประกอบของห้องสมุดอื่นๆ เพราะเนื่องจากกลุ่มเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ไม่ได้จดทะเบียน แต่ในอนาคตก็อาจจะดีขึ้นเพราะหน่วยงานต่างๆ เริ่มปรับตัวมาทำงานที่เป็นอิสระมากขึ้น เช่น กศน.เริ่มมีโครงการบ้านอัจฉริยะ ซึ่งเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยใช้แนวคิดเดียวกับห้องสมุดใต้ถุนบ้าน

ต้นกำเนิด...เกิดงานประสานภาคี

จากโครงการต่างๆ ที่ศูนย์เรียนรู้ได้ดำเนินการมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น แผนที่คนดี ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน หรือกิจกรรมอื่นๆ ก็ตามแต่ มีการต่อยอดแตกกิ่ง ขยายผลออกมาเป็นกิจกรรมใหญ่ๆ ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด และระดับประเทศ ในระดับชุมชนนั้น ได้แก่ โครงการบ้านอัจฉริยะ ที่นำหลักคิดจากห้องสมุดใต้ถุนบ้านมาใช้ หลักสูตรศาสนสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน นำเด็กต่างศาสนามาเรียนรู้ร่วมกันประสบความสำเร็จ สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรในโรงเรียน รวมไปถึงโครงการพื้นที่นี้...ดีจริง ระดับจังหวัด ได้แก่ โครงการคนดีศรีพัทลุง ซึ่งพัฒนามาจากโครงการ 80 คนดี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงได้นำเรื่องนี้ไปเป็นแผนจังหวัดดำเนินการเรื่องการคัดสรรคนดีประจำจังหวัดพัทลุงทุกปี และในระดับประเทศ ได้แก่ โครงการสายไทรรักแห่งครอบครัวที่นำรูปแบบของบ้านเกาะกังไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ